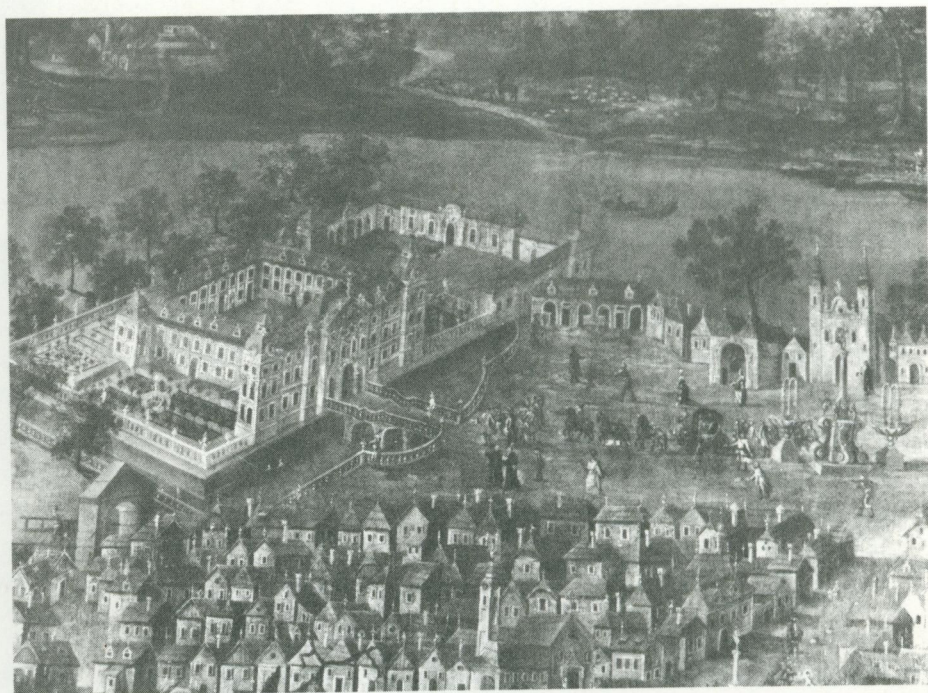

TANULMÁNYOK PÁPA VÁROS TÖRTÉNETÉBŐL A KEZDETEKTŐL 1970-IG

Pölöskei Ferenc

Pápa a polgári korszakban

(1867-1945)

A város gazdasága

A kiegyezéssel lezárult Magyarországon a polgári forradalom korszaka, de nem oldódott meg a polgári forradalom több lényeges kérdése. Emiatt eleve sok ellentmondás halmozódott fel Magyarország társadalmában. Ezt a kettősséget tükrözte a 67-es államrendszer is. Hiszen benne — ha a nyugati polgári államok államrendszerével vetjük össze — együtt voltak jelen a liberális és a retrográd vonások. Liberális jegyei közé számíthatjuk a kiterjedt sajtójogokat, a 48-as házszabályok életbe léptetését az országgyűlésben, ide sorolhatjuk az 1878. évi büntető anyagi kódexet is. Ám nyilvánvalóan a kiegyezési rendszer retrográd vonásait erősítette például a korlátozott választójog, az egyesülési és gyülekezési jog rendeleti szabályozása és korlátozása, valamint a Habsburg-birodalom osztrák részével közös ügyek egyes, főként katonai és gazdasági vonatkozásai. Mindemellett a polgári forradalom korszakának lezárása, a kapitalista fejlődés európai méretű fellendülése lehetővé tette a gyors és nagyarányú gazdasági fejlődést Magyarországon. Ugrásszerűen megnőtt a külföldi tőke beáramlása, felgyorsult a belső tőkeképződés üteme, kiépült a hitelhálózat, megkezdődtek az egész országot átšzővő vasútépítkezések, fellendült a vas- és ércbányászat, a feldolgozó ipar termelése. Ezzel a gyors fejlődéssel azonban csak azok a városok, helységek tudtak lépést tartani, amelyek jórészt éppen a vasútépítések során termény- és áruforgalmi központokká váltak, vagy a természeti kincsek közelségében voltak, illetőleg egyéb kedvező adottságaik miatt bányavárosokká vagy a feldolgozó ipar centrumává válhattak a vas- és ércfeldolgozás során. A dualizmus korában e körülmények kedvező volta miatt gyors fejlődésnek indult például Szombathely, Nagykanizsa, Kassa, Szolnok, Győr, Miskolc, Pécs, Salgótarján, Szabadka, Kolozsvár. Azok a városok azonban, ahol e feltételek valamelyike hiányzott, stagnálni kezdtek, fejlődési ütemük lelassult vagy visszaesett. Közéjük szorult a kézmű- és manufaktúra iparáról, valamint kereskedelméről korábban oly híres Pápa is.

A kiegyezés az Osztrák-Magyar Monarchiában közössé tette a vámterületet, s ez a körülmény elsősorban azokra az iparágakra hatott kedvezőtlenül, amelyek korábban Pá-